

ETYKA ZAWODU RADCY PRAWNEGO I ADWOKATA

Kazusy. Objasnienia. Orzecznictwo

redakcja naukowa Grzegorz Borkowski

Grzegorz Borkowski, Krzysztof Kukuryk
Sławomir Pilipiec

APLIKACJE PRAWNICZE

2. WYDANIE

ETYKA ZAWODU RADCY PRAWNEGO I ADWOKATA

Kazusy. Objasnienia. Orzecznictwo

redakcja naukowa **Grzegorz Borkowski**

Grzegorz Borkowski, Krzysztof Kukuryk
Sławomir Pilipiec

APLIKACJE PRAWNICZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

2. WYDANIE

Stan prawny na 1 grudnia 2016 r.

Wydawca

Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

Mirosława Jasińska-Nowacka

Łamanie

JustLuk

Zdjęcie na okładce

iStock/bbourdages

Poszczególne części opracowali:

Grzegorz Borkowski – Wstęp; Krzysztof Kukuryk – część II; Sławomir Pilipiec – część I

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2017

ISBN: 978-83-8092-890-9

2. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp do wydania drugiego	13
Wstęp do wydania pierwszego	15

Część I

Kazusy na egzamin radcowski

Kazus nr 1	
Obowiązki pełnomocnika oraz stosunek wobec mocodawcy	23
Kazus nr 2	
Godność zawodu radcy prawnego	29
Kazus nr 3	
Profesjonalny charakter działania radcy prawnego	36
Kazus nr 4	
Lojalność i dobro klienta	49
Kazus nr 5	
Zakaz grożenia postępowaniem karnym lub dyscyplinarnym	56

Kazus nr 6 Porozumiewanie się z przeciwnikiem klienta i sporządzanie poświadczeń odpisów	69
Kazus nr 7 Informowanie o wykonywaniu zawodu	76
Kazus nr 8 Wolność słowa i pisma	83
Kazus nr 9 Rzetelność wykonywania zawodu radcy prawnego, płatne pośrednictwo	100
Kazus nr 10 Nieetyczne wykorzystanie dowodu w procesie	107
Kazus nr 11 Naruszenie prawa powszechnie obowiązującego	113
Kazus nr 12 Nieetyczne zachowanie aplikanta. Tajemnica zawodowa	118
Kazus nr 13 Konflikt interesów	125
Kazus nr 14 Tajemnica zawodowa	130
Kazus nr 15 Nierzetelne wykonywanie obowiązków radcy prawnego, wolność słowa, konflikt interesów	140
Kazus nr 16 Informowanie o wykonywaniu zawodu oraz pozyskiwanie klientów	152

Kazus nr 17	
Nienależyta staranność w reprezentowaniu klienta	162

Kazus nr 18	
(Zadanie z zakresu zasad wykonywania zawodu lub z zasad etyki. Egzamin radcowski, 18 marca 2016 r.)	186

Część II

Kazusy na egzamin adwokacki

Kazus nr 1	
Forma i treść pism w korespondencji zawodowej adwokata.	
Profesjonalny charakter działania	209

Kazus nr 2	
Podstawowe zasady obowiązujące adwokata przy wykonywaniu zawodu	217

Kazus nr 3	
Obowiązki adwokata w stosunku do klienta w kwestiach finansowych	224

Kazus nr 4	
Rozliczenia finansowe pomiędzy adwokatem a klientem.	
Udział adwokata w czynnościach egzekucyjnych	229

Kazus nr 5	
Stosunek adwokata do klienta	234

Kazus nr 6	
Konflikt interesów. Obowiązek współdziałania w przestrzeganiu przez członków adwokatury zasad etyki adwokackiej i strzeżeniu godności wykonywanego zawodu	241

Kazus nr 7	
Ochrona interesów klienta	247

Kazus nr 8	
Obowiązki adwokata w przypadku uznania wniesienia środka odwoławczego za prawnie lub faktycznie bezzasadne	255
Kazus nr 9	
Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokata za uchybienie etyce adwokackiej. Naruszenie godności zawodu w życiu prywatnym ...	259
Kazus nr 10	
Zasady dopuszczalności reklamy oraz informacji o działalności zawodowej adwokata. Odmowa sporządzenia środka odwoławczego	262
Kazus nr 11	
Obowiązki adwokata związane z niemożnością osobistego stawiennictwa w sądach i innych organach, przed którymi występuje	268
Kazus nr 12	
Zasady dotyczące zachowania adwokata przed sądem i innymi organami. Kontakty z mediami	274
Kazus nr 13	
Obowiązki adwokata w stosunku do sądu i innych organów związane z niemożnością wzięcia udziału w czynnościach oraz w przypadku wygaśnięcia pełnomocnictwa	278
Kazus nr 14	
Stosunek adwokata do innych adwokatów	283
Kazus nr 15	
Zasady ustalania wynagrodzenia pomiędzy adwokatem a klientem. Pozaprosesowe pertraktacje pojedyncze prowadzone z udziałem adwokatów i radców prawnych	288
Kazus nr 16	
Konflikt interesów	295

Kazus nr 17 Forma wykonywania zawodu adwokata oraz zakaz korzystania z reklamy	300
--	-----

Kazus nr 18 (Zadanie z zakresu zasad wykonywania zawodu lub z zasad etyki. Egzamin adwokacki, 18 marca 2016 r.)	305
---	-----

Akty prawne

Obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 14 grudnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (Kodeksu etyki adwokackiej)	321
---	-----

Obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 29 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu wykonywania zawodu adwokata w kancelarii indywidualnej lub spółkach	338
---	-----

Uchwała nr 22/2014 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 22 listopada 2014 r.	350
---	-----

Uchwała nr 57/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 19 listopada 2011 r. o doskonaleniu zawodowym adwokatów	351
--	-----

Stanowisko Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 3 sierpnia 2010 r. w sprawie publicznych wypowiedzi adwokatów dotyczących postępowań, w których występują jako obrońcy albo pełnomocnicy	358
--	-----

Uchwała nr 44/2009 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 23 lipca 2009 r. Regulamin korzystania ze znaku „Adwokatura Polska”	360
--	-----

Uchwała nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego	365
Uchwała nr 94/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 13 czerwca 2015 r. w sprawie Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego	387
Uchwała nr 8/2010 IX Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 6 listopada 2010 r. w sprawie przyjęcia Kodeksu Etyki Prawników Europejskich (CCBE)	398
Opinia nr (2013) 16 w sprawie relacji pomiędzy sędziami i adwokatami przyjęta na 14. posiedzeniu plenarnym CCJE (Strasburg, 13–15 listopada 2013 r.)	436
Uchwała nr [6] Krajowego Zjazdu Adwokatury podjęta w Krakowie w dniu 26 listopada 2016 r.	448
Uchwała nr [8] Krajowego Zjazdu Adwokatury podjęta w Krakowie w dniu 26 listopada 2016 r.	451
Uchwała nr [12] Krajowego Zjazdu Adwokatury z dnia 26 listopada 2016 r.	452
Literatura	455
Notki o autorach	461

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.e.r.p.** – uchwała nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie kodeksu etyki radcy prawnego
- k.k.** – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p.c.** – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.k.** – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.s.h.** – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1578 z późn. zm.)
- pr. adw.** – ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.)
- u.r.p.** – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 233)
- ustawa deregulacyjna** – ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. poz. 829)

- z.z.e.a.g.z.** – obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 14 grudnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (kodeksu etyki adwokackiej)

Organy i publikatory

- Biul. SN** – Biuletyn Sądu Najwyższego
- CCBE** – Rada Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy
- CCJE** – Rada Konsultacyjna Sędziów Europejskich
- ETPC** – Europejski Trybunał Praw Człowieka
- LEX** – system informacji prawnej Wydawnictwa Wolters Kluwer
- M. Praw.** – Monitor Prawniczy
- NRA** – Naczelna Rada Adwokacka
- OIRP** – Okręgowa Izba Radców Prawnych
- OSN** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego
- OSNAPiUS** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
- OSNC** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNKW** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
- OSNP** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- SA** – Sąd Apelacyjny
- SD IA** – Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej
- SN** – Sąd Najwyższy
- WKD** – Wyższa Komisja Dyscyplinarna
- WSD** – Wyższy Sąd Dyscyplinarny

WSTĘP DO WYDANIA DRUGIEGO

Zachęteni opinią Czytelników oraz faktem całkowitego wyczerpania się pierwszego nakładu książki, jak również bogatsi o doświadczenia wynikające z pierwszego egzaminu zawodowego zawierającego część poświęconą etyce zawodu adwokata i radcy prawnego i zasadom jego wykonywania, Autorzy z ochotą przystąpili do prac nad drugim wydaniem.

Oprócz pewnego zmodyfikowania dotychczasowych kazusów – zgodnie z sugestiami Czytelników – oraz uaktualnienia zarówno orzecznictwa, jak i spisu literatury, a także aktów prawnych (np. poprzez wykreślenie poprzednio obowiązującego kodeksu etyki radcy prawnego czy dodanie trzech uchwał Krajowego Zjazdu Adwokatury dotyczących zmian w Kodeksie Etyki, kwestii godności oraz wykonywania zawodu), drugie wydanie książki zostało uzupełnione o cztery nowe kazusy, których nie było w jej pierwszym wydaniu. Ponadto uwzględniono również tekst zadań obowiązujących na egzaminach radcowskim i adwokackim w 2016 r., a także przedstawiono propozycje odpowiedzi, mające, w zamyśle Autorów, stanowić modelowe rozwiązania kazusów egzaminacyjnych.

W pozostałym zakresie, tj. zarówno co do zawartości merytorycznej, jak i samej koncepcji konstrukcyjnej książki, większych zmian nie dokonywano z uwagi na bardzo dobre przyjęcie przez Czytelników jej pierwszego wydania. Nie oznacza to oczywiście, że formuła książki jest zamknięta, a Czytelnicy powinni wstrzymać się od dalszego

przekazywania nam swoich uwag i wniosków, w tym także krytycznych. Wręcz przeciwnie, są one wielce przydatne przy tworzeniu kolejnych wydań i na dalsze uwagi z Państwa strony, podobnie jak na życzliwe przyjęcie drugiego – poprawionego i uzupełnionego – wydania książki *Etyka zawodu radcy prawnego i adwokata. Kazusy. Objasnienia. Orzecznictwo* w imieniu wszystkich Autorów bardzo liczę.

Dr Grzegorz Borkowski
Sędzia
Szef Biura Krajowej Rady Sądownictwa

WSTĘP DO WYDANIA PIERWSZEGO

Od pewnego czasu można zaobserwować znaczące zmiany w zakresie regulacji dotyczących zawodów prawniczych w Polsce. W szczególności dotyczy to tzw. wolnych zawodów prawniczych, do których należy przede wszystkim zaliczyć zawody adwokata i radcy prawnego. Po ostatnich zmianach, tj. od lipca 2015 r., kompetencje adwokatów i radców prawnych zostały praktycznie zrównane, a istniejące nadal różnice dotyczą głównie form wykonywania zawodu.

Zmiany nie ominęły również sposobu dojścia do zawodu adwokata i radcy prawnego, m.in. ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. poz. 829) zlikwidowano część testową egzaminów adwokackiego i radcowskiego. Jednocześnie dodano piątą część egzaminu, która obejmuje rozwiązanie zadania z zakresu zasad wykonywania zawodu lub zasad etyki, polegającego na przygotowaniu opinii prawnej na podstawie akt lub przedstawionego stanu faktycznego opracowanego na potrzeby egzaminu¹, przy czym, zgodnie z art. 30 ustawy deregulacyjnej, egzamin adwokacki i radcowski w powyższym kształcie odbędzie się po raz pierwszy w 2016 r.

Kandydaci do zawodu adwokata i radcy prawnego zdający egzamin zawodowy w 2016 r. staną zatem przed dość trudnym zadaniem, przyjdzie im bowiem jako pierwszym zmierzyć się na owym egzaminie

¹ Art. 2 pkt 14 lit. c oraz art. 3 pkt 12 lit. d wskazanej wyżej ustawy.

z zadaniami z zakresu zasad wykonywania zawodu lub zasad etyki. Zadanie jest tym trudniejsze, że – przynajmniej *prima facie* – wydaje się, iż problematyka etyki adwokata i radcy prawnego oraz zasad wykonywania zawodu jest raczej „słabo obecna” w piśmiennictwie prawniczym, przynajmniej w porównaniu z zagadnieniami z pozostałych części egzaminów zawodowych (z zakresu prawa karnego, cywilnego lub rodzinnego, gospodarczego i administracyjnego). W nieco lepszej sytuacji są przy tym aplikanci adwokaccy (i inne osoby przystępujące do egzaminu adwokackiego), z uwagi na funkcjonujący na rynku od paru lat znakomity komentarz do Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu autorstwa adwokata Jerzego Naumanna; adepci zawodu radcy prawnego dopiero co (w chwili wydania niniejszej publikacji) doczekali się pierwszego takiego całościowego opracowania.

Co więcej, z dniem 1 lipca 2015 r. wszedł w życie nowy kodeks etyki radcy prawnego (stanowiący załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.), zastępujący uprzednio obowiązujący kodeks etyki radcy prawnego, wprowadzony uchwałą nr 5/2007 VIII Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 10 listopada 2007 r. Należy jednak przy tym pamiętać – również w trakcie rozwiązywania zadań z części piątej egzaminu radcowskiego – że zgodnie z § 2 uchwały nr 3/2014, o której była mowa wyżej, do zdarzeń mających miejsce przed dniem wejścia w życie owej uchwały (a więc przed dniem 1 lipca 2015 r.), zastosowanie mają przepisy dotychczasowe. Z tego też względu w niniejszej publikacji Czytelnik znajdzie tekst zarówno obecnie obowiązującego kodeksu etyki radcy prawnego, jak i tego, który obowiązywał do dnia 1 lipca 2015 r.

Z uwagi na to, że egzamin obejmuje nie tylko problematykę etyki zawodowej, lecz także zasad wykonywania zawodu, w zamieszczonych w niniejszej publikacji aktach prawnych uwzględniono również regulaminy wykonywania zawodu – odpowiednio adwokata i radcy prawnego (w czerwcu 2015 r. uchwalony został nowy regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego). Dodano również kilka najbardziej istotnych i związanych z omawianą problematyką stanowisk najwyższych organów samorządu adwokackiego i radcowskiego.

Ponadto wymaga podkreślenia, że zarówno do polskich adwokatów, jak i radców prawnych znajdują zastosowanie regulacje kodeksu etyki CCBE (Rady Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy), uchwalonego pierwotnie podczas sesji Plenarnej CCBE w dniu 28 października 1988 r. (a następnie zmienianego w latach 1998, 2002 i 2006). W wypadku radców prawnych stanowi o tym wprost art. 2 ust. 2 „nowego” k.e.r.p., przy czym kodeks etyki CCBE został uznany za wiążący dla radców prawnych już uchwałą nr 8/2010 IX Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 6 listopada 2010 r. Również kodeks etyki CCBE nie doczekał się kompleksowego opracowania w języku polskim, jednak pewnych wskazówek w zakresie jego rozumienia i stosowania dostarcza Memorandum objaśniające, zaktualizowane podczas sesji plenarnej CCBE w dniu 19 maja 2006 r., a stanowiące integralną część kodeksu. Tekst autentyczny kodeksu został sporządzony w językach angielskim i francuskim, tłumaczenia zaś zostały dokonane przez delegacje narodowe. Ma to, jak się okazuje, dość istotne znaczenie w wypadku tłumaczenia na język polski, zwłaszcza w zakresie kwestii dopuszczalności umowy o zapłatę według „*pactum de quota litis*” (art. 3.3). Zgodnie bowiem z tłumaczeniem przyjętym przez Krajową Radę Radców Prawnych i umieszczonym w niniejszej publikacji pkt 3.3 Kodeksu etyki CCBE brzmi: „Prawnik **może** zawierać *pactum de quota litis*”. Tymczasem zgodnie z tekstem w języku angielskim (autentycznym): „*A lawyer shall not be entitled to make a pactum de quota litis*”. Podobnie w tekście francuskim: „*L’avocat ne peut pas fixer ses honoraires sur la base d’un pacte de quota litis*”. Warto byłoby zatem, jak postuluje się w doktrynie², wyjaśnić tę rozbieżność z tłumaczeniem na język polski, tym bardziej że wszystkie inne wersje językowe umieszczone na stronie CCBE (czeska, duńska, niemiecka, grecka, hiszpańska, estońska, włoska, łotewska, mołdawska, norweska i słoweńska) posługują się formą przeczącą. W tym zatem zakresie zmieniono w niniejszej publikacji wyżej wskazane tłumaczenie, dodając, jakże istotne, słowo „nie”³.

² Np. P. Skuczyński, *Nowy Kodeks etyki radcy prawnego – nowy model relacji z klientem?*, M. Praw. 2015, nr 12.

³ Zob. alternatywne tłumaczenie adw. E. Stawickiej w komentarzu J. Naumanna, *Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz*, Warszawa 2012.

Wreszcie ostatnim dokumentem zamieszczonym w niniejszym zbiorze jest opinia nr 16 Europejskiej Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) w sprawie relacji pomiędzy sędziami i adwokatami, wydana w listopadzie 2013 r. po konsultacjach z Radą Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy. Posłużono się tu tłumaczeniem umieszczonym na stronach CCJE, chociaż w warunkach polskich bardziej właściwe byłoby przyjęcie, że chodzi o relacje pomiędzy sędziami a prawnikami (nie „adwokatami”, jak w tłumaczeniu), gdyż w polskich warunkach opinia odnosi się oczywiście również do radców prawnych⁴. Opinia dotyczy przy tym zarówno zasad wykonywania zawodu przez prawników i sędziów, jak i obowiązujących ich zasad etycznych.

Niezwykle cenne są również rozważania dotyczące statusu prawnika, etyki zawodowej i relacji prawników z sądami zawarte w uzasadnieniach wyroków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także Trybunału Sprawiedliwości, jednakże z uwagi na charakter niniejszej publikacji przytaczanie ich tutaj *in extenso* nie było możliwe; dociekliwy Czytelnik znajdzie w zestawieniu literatury pozycje, które pomogą mu w znalezieniu przydatnych judykatów. W tym miejscu warto również polecić lekturę stron internetowych organów samorządowych, gdzie przytoczone są orzeczenia sądów dyscyplinarnych, jak również wydawanego rokrocznie przez Sąd Najwyższy „Zbioru urzędowego istotnych orzeczeń w sprawach dyscyplinarnych sędziów, adwokatów, notariuszy, prokuratorów, radców prawnych, lekarzy oraz skarg na przewlekłość postępowania” („Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych”); periodyk ten zawiera również płytę z orzeczeniami Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych wydanych od 2002 r., stanowi więc niezwykle cenne źródło wiedzy o sprawach dyscyplinarnych rozpatrywanych w Sądzie Najwyższym i standardach wypracowanych przez ten Sąd w powyższym zakresie.

Niniejsze opracowanie nie jest komentarzem do wyżej wskazanych kodeksów etyki i innych aktów prawnych czy też opracowaniem

⁴ Zob. alternatywne tłumaczenie w publikacji G. Borkowski (red.), *Etyka zawodów prawniczych. Relacje na sali rozpraw*, Lublin 2013.

naukowym omawiającym znaczenie poszczególnych zasad wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego. Ma ono stanowić swego rodzaju repetytorium, pomoc naukową dla osób przygotowujących się do egzaminów zawodowych adwokata i radcy prawnego (choć może okazać się przydatne również dla osób już wykonujących zawód). Z uwagi na powyższe nie można go w żaden sposób traktować jako wyczerpującego źródła wiedzy na temat zasad wykonywania zawodu lub zasad etyki, a jedynie jako pewien impuls czy też zbiór sugestii co do własnych, pogłębionych badań. Aby jednak to niewątpliwie trudne zadanie maksymalnie ułatwić, w opracowaniu, jak już wyżej wskazano, zawarto zbiór przepisów obowiązujących polskich radców prawnych i adwokatów w zakresie zasad etyki i wykonywania zawodu, jak również szeroki wybór piśmiennictwa na ten temat, co w założeniu ma umożliwić osobom przygotowującym się do egzaminu szybkie odnalezienie potrzebnych informacji. W wyborze literatury uwzględniono głównie najnowsze (z XXI w.) opracowania z dziedziny etyki zawodów prawniczych oraz zasad wykonywania zawodu; ze starszych pozycji wskazano jedynie te najważniejsze, uznając, że znalezienie np. przedwojennych pozycji (swoją drogą znakomitych merytorycznie) lub też publikacji zagranicznych dotyczących etyki prawnika będzie dla osoby przygotowującej się do zdania egzaminu zawodowego zbyt trudne. Pominięto również publikacje z zakresu ustroju organów ochrony prawnej oraz organizacji wymiaru sprawiedliwości, z uwagi na to, że przedmiotowa problematyka występuje w nich jedynie pobocznie.

Najważniejszą wreszcie część książki stanowią oczywiście kazusy. Zostały one opracowane odrębnie dla adwokatów i radców prawnych, tak by można było wskazać mające zastosowanie w danej profesji przepisy oraz orzecznictwo odpowiednich sądów dyscyplinarnych lub Sądu Najwyższego orzekającego w sprawach dyscyplinarnych. Nie oznacza to jednak, że kazusy dotyczące adwokatów są bezużyteczne dla osób przygotowujących się do egzaminu radcowskiego i na odwrót. Wręcz przeciwnie – warto zapoznać się ze wszystkimi kazusami, z uwagi na niejednokrotnie identyczne, a bardzo często podobne regulacje dotyczące etyki zawodowej i zasad wykonywania zawodu. Zarówno bowiem adwokat, jak i radca prawny są zawodami

zaufania publicznego, zatem kwestią absolutnie podstawową jest tajemnica zawodowa, której przestrzeganie służy budowaniu zaufania pomiędzy klientem a osobą wykonującą dany zawód; nie powinno zatem dziwić, że ta problematyka pojawia się zarówno w kazusach na egzamin adwokacki, jak i radcowski. Podobnie będzie wyglądała kwestia relacji pomiędzy adwokatem lub radcą prawnym a sądem, kolegami czy samorządem zawodowym; inne zaś jest podejście w obu zawodach np. do sprawy reklamy, form wykonywania zawodu czy – co oczywiste – relacji z pracodawcą, co w wypadku adwokatów w ogóle obecnie nie wchodzi w grę. Na marginesie jedynie można wspomnieć o ciekawym wyroku Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu dotyczącym m.in. kwestii braku możliwości powoływania się na tajemnicę zawodową przez tzw. *in-house lawyers* (sprawa C-550/07, Akzo Nobel Chemicals Ltd. and Akros Chemicals Ltd. przeciwko Komisji Europejskiej).

Każdy kazus składa się ze stanu faktycznego, przytoczenia obowiązujących przepisów regulujących daną kwestię (co może wprowadzić stwarzać wrażenie powtarzalności, jednak dzięki temu każdy kazus stanowi odrębną, samodzielnie całość), propozycji rozwiązania i ewentualnego orzecznictwa w danej kwestii. Autorami kazusów są praktycy (adwokat i radca prawny), mający wieloletnie doświadczenie w działalności samorządowej, zwłaszcza dotyczącej odpowiedzialności dyscyplinarnej; jednocześnie łączą jednak podejście praktyczne z bogatą wiedzą teoretyczną i doświadczeniem dydaktycznym w zakresie funkcjonowania zawodów prawniczych, co gwarantuje wysoki poziom merytoryczny opracowanych kazusów. W imieniu wszystkich Autorów wyrażam nadzieję, że niniejsza pozycja okaże się przydatna dla Czytelnika w przyswojeniu zasad etyki i wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego.

Dr Grzegorz Borkowski

Sędzia

Szef Biura Krajowej Rady Sądownictwa

Część I

KAZUSY NA EGZAMIN RADCOWSKI

Kazus nr 1

OBOWIĄZKI PEŁNOMOCNIKA ORAZ STOSUNEK WOBEC MOCODAWCY

Stan faktyczny

W dniu 22 lipca 2015 r. do Okręgowej Izby Radców Prawnych w Olsztynie wpłynęła skarga Krzysztofa Króla, prezesa Zarządu Max sp. z o.o., na poczynania radcy prawnego Lesława Borka. W uzasadnieniu skargi skarżący podniósł, że Lesław Borek, będąc pełnomocnikiem wierzyciela firmy Agar w sprawie przeciwko Wist sp. z o.o. o zapłatę dwóch nieuregulowanych wymagalnych faktur, wniósł 14 pozwów przeciwko pozwanemu, co zmierzało do maksymalizacji kosztów zastępstwa procesowego, a nie prowadziło do jak najszybszego załatwienia sprawy, tak aby zminimalizować koszty sądowe. Zdaniem skarżącego postępowanie Lesława Borka było sprzeczne z zasadami etyki wykonywanego zawodu radcy prawnego. W odpowiedzi na skargę radca prawny Lesław Borek złożył wyjaśnienie, że w powyższych sprawach występował z umocowania powoda, Wist sp. z o.o. była zaś stroną pozwaną, od której sąd zasądził na rzecz strony wygrywającej koszty procesu. Ustosunkowując się do zarzutów skarżącego, oświadczył, że zdumiewa go zarzut dotyczący pełnomocnictwa stawiany przez podmiot, którego pełnomocnikiem nigdy nie był. Podkreślił, że pełnomocnik nie działa we własnym imieniu, a w imieniu swojego mandanta, zgodnie z jego wolą i wytycznymi oraz w granicach umocowania. Również koszty procesu, co do

których strona pozwana ma obiekcje, zasądzone są na rzecz strony, a nie reprezentującego ją pełnomocnika. Ponadto zaznaczył, że o obciążeniu kosztami procesu decyduje nie strona czy pełnomocnik, a rozstrzygający sprawę sąd. Jego zdaniem formułowanie przez skarżącego pretensji wobec pełnomocnika, a nie strony wynika z niezajomości prawa. Według zeznań prezesa firmy Agar Jana Kolca spółka jest bardzo zadowolona z wiedzy, kwalifikacji i efektów działań podejmowanych przez Lesława Borka. Proces sądowy i postępowanie egzekucyjne przeprowadził dynamicznie, dzięki czemu skutecznie doprowadził w szybkim czasie do całkowitego zaspokojenia roszczeń wierzyciela, co budzi uznanie spółki Agar. Ponadto prezes nadmienił, że Lesław Borek podejmował wszelkie czynności w wyżej wymienionych sprawach w granicach udzielonego pełnomocnictwa z jego wiedzą i zgodą.

Polecenie

Na podstawie przygotowanego stanu faktycznego oceń zachowanie radcy prawnego Lesława Borka i odpowiedz na pytanie:

Czy postępowanie radcy prawnego Lesława Borka opisane w kazusie jest zgodne z ustawą o radcach prawnych oraz kodeksem etyki radcy prawnego?

Podstawa prawna

- art. 11 k.e.r.p.
- art. 12 k.e.r.p.

Podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego jest ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 507) stosowana w związku z kodeksem etyki radcy prawnego. Zgodnie z art. 64 ust. 1 u.r.p. radca prawny i aplikant radcowski podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swoich obowiązków zawodowych. Zgodnie z art. 2 u.r.p. pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę

prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana. Natomiast zgodnie z art. 3 ust. 2 u.r.p. radca prawny wykonuje zawód ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego. W dniu 1 lipca 2015 r. weszła w życie uchwała nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie kodeksu etyki radcy prawnego. Kodeks etyki radcy prawnego uchwalono jako załącznik do uchwały. Zgodnie z art. 6 k.e.r.p. radca prawny, mając na uwadze treść roty ślubowania określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami.

Ustalone w stanie faktycznym okoliczności wskazują na możliwość popełnienia przez Lesława Borka czynu wyczerpującego znamiona z art. 11 ust. 1 k.e.r.p., który stanowi, że radca prawny obowiązany jest dbać o godność zawodu nie tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, lecz także w działalności publicznej i w życiu prywatnym. Natomiast zgodnie z art. 11 ust. 2 k.e.r.p. naruszeniem godności zawodu radcy prawnego jest w szczególności takie postępowanie radcy prawnego, które mogłoby zdyskredytować go w opinii publicznej lub podważyć zaufanie do zawodu radcy prawnego. Ponadto z art. 12 ust. 1 k.e.r.p. wynika, że radca prawny zobowiązany jest wykonywać czynności zawodowe sumiennie oraz z należytą starannością uwzględniającą profesjonalny charakter działania.

Rozwiązanie

W przedmiotowej sprawie istniał konflikt prawny, który został rozstrzygnięty na niekorzyść skarżącego. Cechą postępowania sądowego w przypadku niezawarcia ugody jest sytuacja, w której jedna strona przegrywa, a druga strona wygrywa. Strona przegrywająca zobowiązana jest do pokrycia kosztów postępowania zasądzonych przez sąd, co miało miejsce w przedmiotowej sprawie. Pełnomocnik występujący w sprawie związany jest żądaniem osoby, którą reprezentuje, kwestia rozliczeń pełnomocnika ze swoim mocodawcą jest zaś całkiem odrębną i niedotyczącą strony przeciwnej sprawą po-

Grzegorz Borkowski – doktor nauk prawnych; sędzia; Szef Biura Krajowej Rady Sądownictwa, członek Komisji Prawnej Polskiej Akademii Nauk Oddziału w Lublinie, były przewodniczący Rady Konsultacyjnej HELP przy Radzie Europy; autor publikacji z zakresu etyki zawodów prawniczych, ustroju organów ochrony prawnej, praw człowieka i postępowania cywilnego.

Krzysztof Kukuryk – doktor nauk prawnych; adwokat; wykładowca w Okręgowych Radach Adwokackich w Lublinie i Warszawie; członek prezydium Okręgowej Rady Adwokackiej w Lublinie, członek komisji egzaminacyjnych do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego; autor publikacji z zakresu prawa europejskiego, filozofii prawa oraz retoryki i argumentacji prawniczej.

Sławomir Pilipiec – doktor nauk prawnych; radca prawny; wykładowca w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Lublinie oraz na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie; członek Komisji do Spraw Aplikacji Krajowej Rady Radców Prawnych w Warszawie, Zastępca Kierownika Szkolenia Aplikantów Okręgowej Izby Radców Prawnych w Lublinie; autor publikacji z zakresu socjologii prawa, socjologii administracji, zawodów prawniczych.

Jest to pierwsza na rynku publikacja omawiająca etykę i zasady wykonywania zawodu zarówno adwokatów, jak i radców prawnych pod kątem egzaminu zawodowego. Najnowsze wydanie książki zawiera opisy 34 przykładowych stanów faktycznych (kazuśów) oraz pytania wraz z odpowiedziami i wzorami z zakresu etyki zawodu radcy prawnego i adwokata. Ponadto przytacza tekst zadań obowiązujących na egzaminach radcowskim i adwokackim w 2016 r., a także przedstawia propozycje odpowiedzi mające – w zamyśle autorów – stanowić modelowe rozwiązania kazuśów egzaminacyjnych.

W publikacji uwzględniono problemy praktyczne, a w udzielanych odpowiedziach znajdują się odesłania do najnowszego orzecznictwa sądów dyscyplinarnych i Sądu Najwyższego. Na końcu książki zamieszczono przepisy regulujące kwestię etyki zawodowej adwokata i radcy prawnego.

Opracowanie jest przeznaczone przede wszystkim dla aplikantów radcowskich i adwokackich oraz osób wykonujących zawody radcy prawnego i adwokata.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8092-890-9

9 788380 928909

CENA 89 ZŁ (W TYM 5% VAT)